

A TURIZMUS JELENTŐSÉGE A MUNKÁSFIALOK NEVELÉSÉBEN

I.

Az MSZMP XI. kongresszusának határozata kimondja: "a szabadidő értelmes, kulturált eltöltése társadalmi ügy, jelentősége mind az egészség megőrzésében, mind a személyiség formálásában növekszik".

A fentiek értelmében tehát egyre nagyobb jelentőségre tesz szert társadalmi méretekben is a turizmus, mint a szabadidő eltöltésének egyre általánosabbá váló formája.

A tudományos-technikai forradalom nemcsak jelentős szabadidőt szabadít fel, hanem a motorizáció következtében csökkenti a távolságot, elérhetővé teszi a Föld bármely pontját, s felgyorsítja az egy országon belüli mozgást is.

A turizmus tömegméretekben való elterjedése jelentős részben gazdasági tényezőktől függ, de ugyanakkor ez a fejlődés visszahat magára a gazdaságra is. Ebben a folyamatban viszont a turizmus is fejlődik, átalakul, minőségileg változik.

A turizmus, mint társadalmi tevékenység, osztály-jellegű, s ez megszabja tartalmát is. A szocialista országok, ahol a politikai hatalom a dolgozó nép kezébe került, azon fáradoznak, hogy széles körben keltsék fel a turisztika iránti igényeket, s azt a feltételek állandó javításával igyekezzenek is kielégíteni.

A törekvés célja világos: a testi-szellemi harmónia útján az egészséges életmód kialakítása, a világról alkotott kép teljesebbé tétele, a természettel való állandó bensőságes kapcsolat, a növekvő szabadidő kulturált, hasznos eltöltése.

Népünk a szocializmus teljes felépítéséért dolgozik. Politikai, gazdasági céljainkat csak a marxista világnézet erősítésével, népünk ideológiai - világnézeti nevelésével tudjuk megvalósítani. Az ideológiai - világnézeti kérdések sorában pedig fontos szerepet tölt be a hazafiság problémaköre.

A haza szeretete Lenin megfogalmazása szerint "egyike a legmélyebb érzéseknek, mely elkülönült hazánk évszázados és évezredes fennállása során gyökeresedett meg." A szocialista hazafiság elválaszthatatlan a haladó történelmi hagyományoktól, kulturánk, történelmi harcaink megbecsülésétől, épölésétől.

A szocialista hazafiságnak tehát az is fontos feltétele, hogy a fiatalok szoros értelmi és érzelmi szállal kötődjenek a jelenkori Magyarországhoz, ismerjék hazájuk tájait, szocialista építésünk eredményeit, iparunk, mezőgazdaságunk sajátosságait. Mint ahogy a haza szeretetét nem lehet könyvből megtanítani, úgy a hazafias ismereteknek is minél több személyes élménnyel, tapasztalattal kell párosulniuk. A hazaszeretet fogalma tehát elválaszthatatlan a haza ismeretének fogalmától.

Ezen a ponton találkozunk a turizmus és a hazafiságra való nevelés, itt jelentkezik a turizmus mint a hazafias nevelés eszköze, a turizmus mint a hazafiság és a proletár internacionalizmusra való nevelés gyakorlati eszköze.

Az igazi hazafiság sohasem volt provincionális érzés, minden korban összefonódott az egyetemes emberi érdekekkel, a haladásban legjobban érdekelt társadalmi osztály érdekeivel. Napjainkban a hazafiság a proletáriátus nemzetközi harcával, a szocializmusért vívott világméretű harccal van elválaszthatatlan kapcsolatban.

Fontos feladat tehát a Szovjetunió és a szocialista országok népei iránti internacionalista érzés erősítése ifjúságunkban is, s mivel a turisztikai tevékenység során a magyar fiatalok sokszor találkoznak a szocialista országok együttműködésének konkrét példáival, s külföldi utjaik alkalmával is mód nyílik a szocialista országok építőmunkájának, eredményei-

nek megismerésére, a turizmust a társadalmi érintkezés egyik fontos formájaként értékelhetjük.

A szocialista államok külpolitikája a különböző társadalmi rendszerű országok közt egymás mellett élésének elvén alapszik. Ennek a politikának fontos eszköze napjainkban a turizmus, ami a széles tömegek között teremti meg a személyes érintkezés sokoldalú lehetőségét. A turisták, ha fiatalok, különösen fogékonyak az új, a hazai viszonyoktól eltérő iránt.

A rendszeres utazás átformálja az ítélőképességet is. Ha valaki sokat utazott és látott, megértéssel fogad olyan nézőpontokat is, amelyek sajátjától eltérnek, könnyebben alkalmazkodik a hazaitól eltérő viszonyokhoz is. A nyitott szemmel utazó ember, aki megismeri a külföldön látható árucikkeket, a korszerűbb építési, gyártási módszereket, hazatérve megkísérli azokat otthon is alkalmazni.

Mivel elsőrendű feladatunk a közösségi emberek nevelése, feltétlenül a szervezett és a csoportos turizmust kell előtérbe helyezni. A szocialista társadalomnak ugyanis olyan közösségi emberekre van szüksége, akik nemcsak a maguk cselekedeteiért érzik magukat felelősnek, hanem embertársaik cselekedeteiért is, akik számára magától értetődik, hogy a közösség érdeke felette áll az egyéni érdekeknek.

Az ifjúsági turizmusban is nagyszerű lehetőségek adódnak a közösségi nevelésre. A lehetőség abban rejlik, hogy a turisztikai tevékenység alatt összekovácsolódott közösségek a mozgalmi munka más területén is komoly eredményeket tudnak elérni. A turizmus jó eszköz és jó lehetőség az ifjúsági közösségek kialakítására is. Egy-egy tura alkalmával a csoport tagjai közelebb kerülhetnek egymáshoz, az ifjúsági vezetők, az idősebb dolgozók is szorosabb kapcsolatot tudnak kialakítani a csoport tagjaival, s a közösség szálai is megerősödhetnek egy-egy jól szervezett turisztikai akció eredményeként.

A szocialista tudat része a munkához való szocialista viszony és a gondosság a szocialista tulajdonnal szemben. A turisztikai tevékenység során mód nyílik a közösségért végzett alkalmankénti munkára - táborépítésre, karbantartásra, turista-utak felujítására is. Ráirányítja a figyelmet a társadalmi tulajdon védelmére. A táj, az erdő, a szálláshelyek, a közlekedési eszközök megóvása, a rongálások elkerülése, az erre való nevelés is fontos feladata tehát az ifjúsági turizmusnak.

A városok, a falvak, a táj, a természet szépségeinek bemutatása közben sok lehetőség adódik a fiatalok esztétikai nevelésére is. A turisztikai tevékenység közben alakítható a fiatalok izlőse, szépérzéke. A természetben szerzett esztétikai benyomások pedig kifejlesztik az igényt újabb esztétikai élmények iránt.

A turizmushoz szorosan kapcsolódik a testi nevelés. Az esetek döntő többségében egy-egy tura komoly fizikai megterhelést jelent a fiatal számára, de ezen túl a természetes tényezők is elősegítik a fiatal szervezet fejlődését.

A turizmus, de különösen az ifjúsági turizmus új lehetőséget teremt a politikai nevelőmunka direkt formáira is. Az ifjúsági turizmusban a KISZ irányító munkájának hatására kezdettől fogva érvényre jutott ez a felismerés, melynek hagyományai a munkásmozgalomban, a haladó ifjúsági mozgalmak tradícióiban gyökereznek. A II. világháború előtt Magyarországon a természetjárás szinte kizárólagosan a munkásosztály sportja volt, s a mozgalomban is a turisztikát összekötötték a politikai munkával.

Napjainkban az ifjúsági szövetség alapszervezetei sokszor a kirándulások, a turák keretében tartanak politikai oktatást, foglalkoznak a marxizmus kérdéseivel, látogatnak el a felszabadító harcok színhelyeire, megkoszorúzzák az elesett hősök sirjait, s emlékműveit. Gyakran történelmi emlékhelyeken rendeznek találkozót, megemlékezéseket, oda szerveznek csillagturákat, s ott ünneplik a társadalmi ünnepeket.

Az ifjúsági turizmus napjainkban az ifjúsági mozgalom egyik jelentős munkaformájává vált. Mint a fiatalok közötti kapcsolatok aktív formája, jelentősen elősegíti a barátság és az egymás iránti megbecsülés elmélyítését, a személyes

élményeken alapuló megismerést, az emberi, baráti kapcsolatok kialakítását, egyszóval a hazafiságra és a proletár internacionalizmusra való nevelést. Az ifjúsági turizmusban rejlő nagy nevelési lehetőségeket felismerve, ifjúsági szervezetünk sokat tett az ifjúsági turizmus lehetőségeinek bővítése, az ifjú nemzedék turisztikai kapcsolatainak szélesítése érdekében.

Hiba lenne az ifjúsági turizmus helyzetét az általános magyar idegenforgalomtól elkülönítetten tárgyalni, hiszen az ifjúsági turizmus része a magyar idegenforgalomnak, jellemzői sok esetben azonosak vele, annak ellenére is, hogy feladatai nem mindenben egyezők.

II.

A nemzetközi idegenforgalom a II. világháborút követően valóságos népvándorlás jelleget öltött. A világ népességének ma már több mint 5 %-a vesz részt valamilyen formában a nemzetközi idegenforgalom körébe tartozó helyváltoztatásban; csak a KGST-országok népességéből évenként mintegy 40 millió ember elégíti ki utazási igényét! Hazánk is egyre jelentősebb szerepet játszik a nemzetközi idegenforgalomban.

A Magyarországra látogató külföldiek száma az elmúlt öt évben közel 50 %-kal nőtt és 1975-ben 9,4 millióra emelkedett. A külföldről érkezők mintegy 90 %-a a szocialista, elsősorban KGST tagországokból érkezett.

A külföldre utazó magyar állampolgárok száma 5 év alatt három és félszeresére növekedett és elérte a 3,5 millió főt. A külföldre utazóknak is több mint 90 %-a a szocialista országokat kereste fel.

Magyarország az utóbbi öt évben jelentős idegenforgalmi országgá vált, ez annak köszönhető, hogy ma már politikailag is egyértelműen eldöntött az idegenforgalom helye, szerepe hazánkban. Idegenforgalmi politikánk nemcsak lehetővé teszi a turizmus fejlődését, hanem hatékonyan segíti is, hogy az ország egyre növekvő sullyal vehessen részt a nemzetközi turizmusban, a hazai lakosság pedig növekvő színvonalon elégíthesse ki életszínvonal-politikáinkkal szerves összefüggésben idegenforgalmi, turisztikai igényeit.

A belföldi turizmus fogalma a magyar lakosság országhatáron belüli üdülési és kirándulási célú utazásait fogja össze. Alapvetően társadalompolitikai jelentőségű feladat, mert szerves része az életkörülmények, az életszínvonal alakulásának és a lakossági kereslet kielégítésének egyik fontos tényezője. A belföldi turizmus társadalompolitikai jelentőségének megfelelően az elmúlt években több kormányhatározat született a fejlesztés érdekében is.

Az alapvető cél az, hogy a hazai lakosság turizmusának növekedése legyen összhangban az életszínvonal növekedésével, az életkörülmények változásával. E feladat megoldása nem kis

gondot jelent, különösen akkor, ha figyelembe vesszük, hogy ma már az 1 főre jutó szabadidőnap eléri az évi 100-at, s ebből egyre nagyobb rész jut - és juthat - a turizmusra.

A szociálturisztikai üdülésben 5 év alatt a vendégek száma több mint 20 %-kal növekedett, a magyar lakosság üdülési, pihenési lehetősége sokoldalúvá, széleskörűvé vált. A jelentős növekedés ellenére mégis fokozódó feszültségek keletkeztek, elsősorban a szálláskapacitásból adódó problémák miatt. Az ország kereskedelmi szálláskapacitása megközelíti a 150 ezret, 5 év alatt mintegy 26 %-kal emelkedett. Ezzel a szálláskapacitással azonban nemcsak a belföldi, hanem a nemzetközi turizmus igényeit is ki kell elégíteni, s ez adott helyeken, és adott időpontokban az igények egybeesése miatt megoldhatatlan feladatokat ad az idegenforgalom gazdái számára.

Meg kell tehát állapítanunk, hogy a magyar idegenforgalom a fejlődés ellenére is gondokkal küzd, s e gondok megtalálhatók az ifjúsági turizmus területén is.

Megítélésem szerint azonban az ifjúsági turizmust - a közös vonások ellenére - sem lehet azonosítani a felnőtt turizmussal. Nem lehet azonosítani azért, mert a fiatalok érdeklődési köre nem engedi meg a turizmusban megszokott sablonok alkalmazását a programok kialakításánál, a szolgáltatások biztosításánál; de az ifjúsági turizmuson belül is eltérők az igények az életkori, a szakmai sajátosságoknak meg-

felelősen. Éppen ezért akkor járunk el helyesen, ha tudomásul vesszük, hogy az ifjúsági turizmus feladatai nem egyszerűen csak turisztikai szolgáltatások biztosítását jelentik, hanem jelentős segítség - s így fontos nevelési feladat is - a hazafias, internacionalista nevelésben.

Azt hiszem, hogy az ifjúsági turizmusnak soha ilyen kedvező feltételei nem voltak hazánkban, mint napjainkban, s ennek alapján a várható jelentős fejlődésen túl, számtalan olyan kedvező feltétel is megteremtődött, amely az ifjúsági turizmusban rejlő nevelési lehetőség jobb kihasználására ösztönöz.

III.

Az ifjúsági turizmusról hozott 2025/1971. számú minisztertanácsi határozat óta öt év telt el. Ezen idő alatt a határozat célkitűzéseinek végrehajtása az illetékes irányító szervek és a tanácsok intézkedéseinek, valamennyi érdekelt szerv együttes erőfeszítésének, az ifjúsági szövetség sajátos mozgalmi eszközeinek hatására jelentős eredményeket hozott.

A kormányhatározat megvalósítására tett intézkedések hatására az 1971-es állapothoz képest kedvezően változott az ifjúsági turizmus helyzete. Különböző forrásokra /KISZ KB, SZOT, BkM, OIT, tanácsok, vállalatok, ÁIB - Központi Ifjúsági Alap/ támaszkodva számottevő mértékben növekedett tömegessége, erősödött szociálturisztikai /kedvezményezett/ jellege és haté-

konyabban tesz eleget az ifjúság nevelésében megmutatkozó sajátos feladatainak. Fejlődésében azonban egyenetlenségek és aránytalanságok is tapasztalhatók.

A kormányhatározat végrehajtására hozott összes intézkedés eredményeként 5. év alatt mintegy kétszeresére emelkedett a turizmusban és ezen belül az üdülésben résztvevő fiatalok száma, jelentősen nőtt a kedvezményezett üdülésben - országjárásban részesülők aránya, mindenekelőtt a nem kereső és a pályakezdő fiatalok körében. Az ifjúsági törvény vállalati végrehajtása eredményeként jelentősen nőtt a vállalati üdülésben részesülő fiatalok száma. Mindezek ellenére - valamilyen üdülési és egyéb turisztikai formát figyelembe véve - még ma is csak a gyermekek és fiatalok kisebb hányada jut évenként üdülési, turisztikai lehetőséghez.

A kormányhatározat előírásai szerint az ifjúsági turizmus rendelkezésére álló szálláshelyek bővítése érdekében

- meg kellett kezdeni a belföldi turizmus fejlesztéséről szóló kormányhatározat alapján létesítendő kiránduló bázisok közül az ifjúság részére kijelölt ifjúsági üdülő- és kiránduló központ kivitelezését;
- biztosítani kellett, hogy az oktatási-nevelési intézmények szálláshelyeit a szünidőben - térítés ellenében - elsősorban az ifjúsági turizmus rendelkezésére bocsássák;

- helyi erőforrásokból is elő kellett segíteni az ifjúsági turizmus fejlesztését, a fiatalok üdülését.

A kormányhatározatnak megfelelően 1972-ben megkezdődtek a belföldi turizmus fejlesztésére biztosított központi forrásokból épülő Velencei Ifjúsági Üdülő- és Kiránduló Központ munkálatai és 1974-ben megkezdődött a részleges üzem is. Kiépítéséhez eddig a Belkereskedelmi Minisztérium mintegy 39 millió Ft-ot, a Velencei-tavi Intéző Bizottság, a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium és az Országos Vízügyi Hivatal pedig - terület-előkészítő infrastrukturális munkák elvégzésére - mintegy 50 millió Ft-ot biztosított központi forrásból. Építésében az elmúlt három évben csaknem 1.500 építőtáboros fiatal vett részt, akik az elkészült táborrészen ingyenes jutalomüdülésben részesültek. Az áthúzódó beruházásként megvalósuló létesítmény építésének üteme a megfelelő beruházási program és a szükséges költségfedezet hiányában 1975-ben lelassult.

Az oktatási-nevelési intézmények szálláshelyeinek szünetidőben az ifjúsági turizmus céljaira történő biztosítása érdekében kiadott miniszteri utasítás megfelelő eredménnyel járt, az intézmények többsége nem zárkozott el az ifjúsági turisztikai igénybevétel elől.

Jelentős erőfeszítések történtek a tanácsok részéről is, hogy saját erőforrásaikból is elősegítsék az ifjúsági turizmus fejlesztését, a fiatalok üdültetését. Az ifjúsági és uttörőlé-

tesítmények - köztük a turisztikai létesítmények is - kormányhatározat alapján az állami szervek kezelésébe kerültek, így a helyi tanácsai szervek érdekeltté váltak azok fejlesztésében. Ez az intézkedés is hozzájárult ahhoz, hogy 1971-75. között a tanácsok 15 különböző ifjúsági-uttörő üdülési-kiránduló objektum létesítéséhez biztosítottak - a Központi Ifjúsági Alap segítségével is - költségfedezetet. Néhány megyében az érdekelt szervek és idegenforgalmi vállalatok külön helyi kezdeményekkel is növelik a fiatalok részére a szállások számát.

Kedvezőtlenül hat ugyanakkor - különösen a fiatalok országjárására -, hogy éppen a legolcsóbb szálláshelyek, a turistaházak nem állnak megfelelő arányban az ifjúsági turizmus rendelkezésére, illetve, hogy a kempingeknek csak kis hányada /mintegy 15 %-a/ rendelkezik az ifjúság számára is igénybe vehető szálláslehetőséggel /faházzal, bérelhető sátorral/. Így - a kedvezményes utalványok, valamint a megyei idegenforgalmi vállalatok jószándéka ellenére - e vonatkozásban csak kismértékű az előrehaladás.

A kormányhatározat értelmében az ifjúsági turizmus nagyobb arányú állami támogatását a Központi Ifjúsági Alapból kell biztosítani, kidolgozva az ifjúsági turisztikai kedvezmények rendszerét és egyszerűsítve az utazási kedvezmények igénybevételének feltételeit.

Amíg korábban - az általános iskolások napközis táboroztatása, a SZOT gyermeküdültetés, a szakmunkástanulók állami üdültetése kivételével - csak ifjúsági mozgalmi keretben történt üdültetés, az MT határozatot követően a Központi Ifjúsági Alapból nyújtott kedvezmények formájában fokozatosan kialakult az állami ifjúsági üdültetés egységes, de az egyes ifjúsági rétegek sajátosságainak megfelelően differenciált rendszere. Emellett bevezetésre került - a szállásnál és étkezésnél felhasználható pénzhelyettesítő utalványok formájában - az országjárás állami kedvezményezése is.

A kedvezményezés kialakult formája a gyakorlatban bevált, a szolgáltató vállalatok /Express, vendéglátóipari üzemek, idegenforgalmi vállalatok, stb./ megkapják szolgáltatásuk értékét, a fiatalok pedig a szolgáltatásokat az egész országban egységesen vehetik igénybe. A biztosított kedvezmények mintegy 65-75 %-kal /uttörőtáborozók esetében 40-45 %-kal/ mérséklék a fiatalok üdülési költségeit, az országjárás kedvezményei pedig az egyéni választástól függően 30-80 %-kal a szállás és étkezési költségeket.

Az üdülési kedvezmények átlagosan 90 %-ot meghaladó felhasználási aránya azt tükrözi, hogy e forma alkalmas a meghatározott célok elérésére. A kedvezményes utalványok szétosztását a tanácsok, intézmények a KISZ-szel együtt végzik. Sajnos helyenként előfordul, hogy nem a kellő időben és nem az utmutatásnak megfelelően jutnak el a fiatalokhoz az utalványok.

Az üdülési és az egyéb belföldi turisztikai kedvezmények egységesen 50 %-os vasuti kedvezményt is biztosítanak a fiatalok számára. Így lehetővé vált, hogy turisztikai célú egyéni utazások esetén is utazási kedvezményben részesüljenek a fiatalok, amire korábban csak csoportos utazás esetén volt mód.

Az ifjúsági turizmus mennyiségi mutatóinak növelésére irányuló erőfeszítések mellett fejlődtek a kedvezményezett ifjúsági üdülés-táborozás tartalmi feltételei is. Az ifjúság munkások üdültetésére korszerű SZOT üdülőkben került sor, a mezőgazdaságban dolgozó fiatalok pedig a budapesti Hotel Ifjúságban és a kőszegi Hotel Panorámában üdülnek. Az Expressz Ifjúsági és Diák Utazási Iroda kiliántelepi nemzetközi táborában felépített új faházak táborrész üzembeállításával pedig megoldódott az ingyenes üdülésben részesülő egyetemista házaspárok kétágyas szobákban történő elhelyezése.

Erőfeszítések történtek - különösen az ifjúsági szövetség részéről - a színesebb, az ifjúság különböző rétegeihez, életkorához, érdeklődéséhez jobban igazodó formák kialakítására, a fiatalok nevelését tudatosabban elősegítő programok szervezésére.

Az uttörők körében népszerűvé váltak a vándortáborozások, a kerékpáros és vízi expedíciók; tömegeket mozgattak meg az országjáró diákok találkozói, az ifjúság munkások campingtalálkozó, stb.

IV.

Az ifjúsági turizmus feladatainak végrehajtásában tehát,
- mint kiderült - jelentős szerepe van az Express Ifjúsági és Diák Utazási Irodának.

Az Express Ifjúsági és Diák Utazási Irodát a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány 3016/1957. számú határozatával alapította. A Kormányhatározatban rögzített feladatot legutóbb a KISZ KB. Intéző Bizottságának 1973. május 10-i határozata konkretizálta. A KISZ KB. Intéző Bizottsága elismeréssel alapította meg, hogy az Express az 1968-ban, illetve 1969-ben hozott Intézőbizottsági határozatoknak alapvetően eleget tett; megfelelően szervezte, irányította a magyar fiatalok bel- és külföldi turizmusát.

Az 1973. május 10-i Intézőbizottsági határozat a következőkben rögzítette az Express további főbb feladatait. Az Express tekintse változatlanul fontos feladatának a belföldi turizmus szervezését. Ennek keretében

- fejlessze a magyar fiatalok országjárását, hétfégi kirándulásait és szakmai tapasztalatcseréit,
- az ÁIB és más szervek segítségével bővítse a magyar fiatalok belföldi üdültetését,
- továbbra is kezdeményezzen országos és helyi ifjúsági rendezvényeket.

Nemzetközi kapcsolataiban az Express, a KISZ KB. 1973. március 30-i határozatát alapul véve, az alábbi feladatokra összpontosítson:

- a KISZ és a szocialista országok ifjúsági szövetségei közötti kétoldalu megállapodások megvalósításában való közreműködés az ifjúsági turisztika eszközeivel. Fordítson nagyobb figyelmet a szocialista országok fiataljai és a magyar fiatalok közötti barátság, együttműködés és tapasztalatcsere érdekében a ki- és beutazó csoportok politikai és szakmai programjára;
- biztosítson megfelelő politikai programot a kapitalista országokból érkező fiatalok számára;
- erősítse kapcsolatát a fejlődő országok ifjúságával, különösen a Latin-Amerikai és az arab országok haladó szervezeteivel;
- fejtsen ki aktív tevékenységet a nemzetközi ifjúsági turisztikai szervezetekben.

Az idézett Intézőbizottsági határozatot az Express maradéktalanul érvényesítette munkájában. Elmondhatom, hogy az Express tevékenységén belül a belföldi turizmus a legdinamikusabban fejlődő ágazat. 1973-ban 320 ezer, 1975-ben közel 490 ezer magyar fiatal számára szervezett belföldi turisztikai programot. A növekedés évi átlaga meghaladja a 20 %-ot.

A belföldi üdültetési ágazat döntő része az ifjúsáspolitikai alaptól támogatott középiskolás, egyetemista és a mezőgazdaságban dolgozó fiatalok üdültetési akcióiban realizálódott. Az üdültetések lebonyolításának alapját az Express által kialakított és a KISZ KB. illetékes osztályaival egyeztetett nevelési terv és program képezi.

A hagyományos és népszerű ifjúsági rendezvényeken /Szegedi Ifjúsági és Soproni Ifjúsági Napok/ kívül jelentős részt vállalt a KISZ KB. Honvédelmi és Sportosztálya, a megyei KISZ bizottságok és az Express közös rendezésében lebonyolított különféle ifjúsági akciókban.

A belföldi feladatok sikeres megoldásához jelentős segítséget adott az a közel 1000 fő belföldi csoportkísérő, akiket az Express a belföldi ifjúsági turizmus céljainak megfelelően saját maga képzett ki.

Az Express nemzetközi kapcsolatairól elmondható, hogy az iroda - a forgalom számszerű növelése mellett - az Intéző Bizottság határozatának megfelelően évről-évre nagyobb figyelmet fordít a ki- és beutazó csoportok politikai és szakmai programjaira. A nemzetközi ifjúsági turizmus rendkívül programigényes. Éppen a programigényesség az, amely elkülöníti a felnőtt nemzetközi turizmustól. A programok kialakítására és végrehajtására jó együttműködés alakult ki az Express és a különböző szintű KISZ-bizottságok között. A sikeres lebonyo-

litáshoz eredményesen járul hozzá az Express központi és megyei idegenvezetői állománya, amelynek nagy részét a speciális feladatokból adódóan az Express saját maga képezi ki.

Az iroda által szervezett belföldi és nemzetközi turisztika pozitívan hatott a fiatalok nevelésére, bővítette ismeretanyagukat, hasznosan segítette a fiatalok szabadidejének eltöltését. Az Express által külföldre kiutaztatott és a belföldi idegenforgalomban résztvevő sok százezer magyar fiatal számára biztosított ifjúsági-baráti találkozók, politikai és szakmai viták stb. hasznosan segítették elő hazánk, illetve az adott ország ifjúsága életének közvetlen megismerését, baráti kapcsolatok kiépítését, elmélyítését.

A forgalom növekedése mellett jelentősen javult az Express megyei kirendeltségei és a KISZ megyei bizottságok együttműködése következtében a szervező munka, lényeges javulás tapasztalható a csoportok összetételében, kiválasztásában és a központi intézkedések eredményeképpen évről-évre javul a 30 éven felüliek aránya is, amely pl. 1975. évben nem éri el az összukiutazók 10 %-át. A kiutazók számára nyújtott programok tartalmi színvonalára jellemző a politikai barátságvonatok és testvérvárosi csoportok forgalmának alakulása.

1975. évben 20 barátságvonatot indítottak, 7.200 főnyi fiattallal, ebből a

- Szovjetunióba 11 vonat 3.600 fővel
- NDK-ba 2 vonat 1.200 fővel
- Lengyelországba 6 vonat 2.100 fővel
- Bulgáriába 1 vonat 300 fővel
- ezen kívül testvérvárosi csoportok is indultak: a Szovjetunióba 13 csoport 410 fővel, Bulgáriába 5 csoport 175 fővel.

Fentiekén kívül el kell mondanom, hogy az Express a kiutazási programjait úgy állítja össze, hogy ezáltal lehetőséget adjon a magyar fiataloknak a meglátogatott országok történelmi, kulturális nevezetességeinek, ipari és mezőgazdasági létesítményeinek megtekintésére, a szocialista országok eredményeinek megismerésére, ifjúsági-baráti találkozókra, az adott ország fiataljaival való megismerkedésre.

A forgalmi eredmények együtt alakultak és fejlődtek az Express szervezetének kiépítésével és megerősödésével. Az Express technikai és anyagi bázisa a KISZ támogatásával és saját erőforrásból tovább bővült. A már meglévő balatonföldvári és verőcei nemzetközi ifjúsági üdülőtelepeken kívül felépített Verőcén egy 200 férőhelyes-ifjúsági szállodát, Kiliántelepen egy 1000 férőhelyes faházaz nemzetközi üdülőtelepet, megvásárolta a kőszegi 120 férőhelyes Panoráma Szállodát, létrehozta a királyréti 120 férőhelyes Ifjúsági Turistaházat.

Ezenkívül kialakította saját autóbuszparkját, amely jelenleg 20 db modern panorámás autóbuszból áll. Fentiekén kívül a nyári időnyben 5 középiskolás tábort üzemeltet, valamint kb. 10 ezer férőhellyel rendelkezik a különféle kollégiumokban, ahol fiatalokat helyez el.

Az Express szolgáltatásai az elmúlt években jelentősen bővültek. A hálózat kialakítása és megerősödése lehetővé tette az idegenforgalmi szervezői munka komplettesítését és azt az ifjúsági mozgalom igényeinek megfelelően a politikai-nevelő munka szolgálatába tudta állítani.

A kezdeti három fő profilon - a kiutazás, beutazás, bel-földi idegenforgalom - kívül az elmúlt években lényegesen fejlődött az Express szállodaipari, az autóbuszpark kialakításával pedig a szállítási tevékenysége. A kirendeltségi hálózat megerősödésével új szolgáltatásként bevezette az egyéni vasúti jegy-eladást, a repülőjegy-eladást, a valuta-vételt és eladást, a közlekedési eszköz biztosítását és a rendezvényjegy értékesítését.

Fenti új tevékenységeinek beindítását elősegítette az a tény, hogy szakmai tanfolyamokon, belső és külső továbbképzéseken az Expressz apparátusának 96 %-a letette a feladatköréhez szükséges szakvizsgát és ezzel szakmai ismeretei lényegesen bővültek.

Az ifjúsági turizmus helyzete és az Expressz Iroda közel 20 éves tapasztalata lehetővé teszi, hogy a további feladatokat célszerűen tudjuk meghatározni, s a fejlődés érdekében a szükséges intézkedéseket meghozni.

Az utóbbi években divatos dolog lett anyagi gondokra, létesítmény-hiányra panaszkodni, a szükséges koordináció hiányára hivatkozni minden olyan esetben, amikor a megszokott, kényelmes sablonoktól eltérő módon kellene dolgozni. Tény, hogy vannak anyagi gondok, vannak létesítmény-problémák, azonban tudomásul kell venni azt, hogy népgazdaságunk teherbíró képessége csak a jelenleg ismert helyzetet tudja biztosítani. S mivel a cél érdekében nagyon sok jó határozat született, úgy gondolom, hogy az újabb határozatok helyett a meglévőket is elég lenne végrehajtani. Ez azt jelenti, hogy az ifjúsági turizmus rendelkezésére álló anyagi eszközöket maximálisan ki kell használni, ezen túl a turisztika jelenlegi gyakorlatán kell változtatni.

Magyarországon elfogadott gyakorlattá vált, hogy a turizmus az év három hónapjára korlátozódik, június, július és augusztus hónapokra. Nyilvánvaló, hogy a szabadság egy részét ezután is nyáron kívánják a dolgozók kivenni. De tudomásul kell venni, s ez megváltoztathatatlan tény, hogy erre az időszakra esik a közel másfél millió diák szabadsága és a nemzet-

közi turizmus jelentős része. Ezért arra van szükség, hogy a már korábban jelzett közel 100 szabadidőnapot ésszerűen elosztva, az év többi hónapjára is kell a turizmusnak tervezni.

E témához kapcsolódik a területi elosztás problémaköre is. Hosszu évek során kialakultak a turisztika hagyományos vonzási körzetei, amelyek ma már képtelenek eleget tenni a reáháruló igényeknek, és ezen a problémán fejlesztésekkel sem lehet segíteni. A megoldás új idegenforgalmi vonzási körzetek kialakítása, az ehhez szükséges szolgáltatások megteremtése, a programok kialakítása. A területi elosztás az időbeli szét-húzással párosulva, komoly fejlődésre teremt lehetőséget.

A másik megoldásra váró feladat a jelenlegi szervezési gyakorlat, a turizmusban résztvevő valamennyi fél szemléleti változtatásának szükségessége.

Kényelmes megoldás az utazási irodák, de az utasok részére is az a gyakorlat, hogy a szolgáltatások és programok a több éve kialakult hagyományoknak megfelelően alakulnak, kézenfekvő és praktikus megoldás, hogy az autóbusz odaáll az üzem, vagy az iskola elé, és ezután a tura résztvevői idejük nagy részét az autóbuszban töltik, - a városnézést autóbusszal bonyolítják, a szállás összkomfortos, a tura tartalma, célja nem meghatározott. Ritkaságszámba megy az olyan kirándulás, amikor gyalog, vagy kerékpárral, hátizsákkal, sátorral indulnak el a fiatalok megismerni az országot. Kevés turában szerepel üzemlátogatás, tapasztalatcsere, baráti találkozó.

A táborokban is elsősorban a pihenés az elsődleges, a sportos programok megszervezése nem mindig népszerű feladat, pedig a tábori élet és a sport összetartozó fogalmak. A tábori élet eleve sportos hozzáállást kíván a résztvevőktől és - a jól szervezett program esetén - sok, addig passzív fiatal is megnyerhető lenne a rendszeres testedzés ügyének. Az egészséges, edzett nemzedékek nevelése nemzeti ügy. Sikere egyaránt mulik a szemléleten, a nevelésen, a feltételeken. E feltételekhez járul hozzá a turizmus sajátos eszközeivel, módszereivel.

Befejezésül hadd idézzem a KISZ IX. kongresszusán elhangzott beszámoló egy részét:

"Nekünk a Duna-Tisza tája nem egyszerűen a földnek egy darabja. Mi itt születünk, itt tanultunk meg járni és beszélni, nekünk itt esik legjobban a falat, s bárhol is vagyunk a nagyvilágon, mi mindent innen látunk, mindent ehhez viszonyítunk. Ide köt bennünket őseink sirja, amit a forradalmi ifjúsági napokon tisztelettel koszoruzunk, ideköt szüleink, testvéreink, a magunk és gyermekeink jelene és jövője. Mi teljesíteni akarjuk és teljesíteni fogjuk, amit hazánk sorsának további jobbrafordulása, népünk anyagi és szellemi gyarapodása tőlünk megkíván. Ez a mi hazafiságunk."